

Vallomások egy iskoláról

Magyar Nemzet 1986. június 7.

„Hozzájuk hasonló lenni”

A József Attila gimnázium a Villányi úton áll, a Feneketlen tó közelében, mögötte a Gellérthegy déli lankái húzódnak.

Az épületet tatarozzák. Nagy, sárga tömbjét állványzat veszi körül. Évek óta folyik a felújító munka, máris meghaladván az egykor volt építkezés teljes idejét.

1

Jakab György történelemtanár ajánlotta beszélgetőtársamul a negyedikes Horváth Krisztinát. . .

— „...olyan élményem is van, hogy egy-egy gyerek azért határozta el, hogy történész lesz, mert én tanítottam. Krisztina ezek közül való.”

Krisztina kicsi, karcsú, gesztenyebarna hajú lány. Arcán az a gyermeki gyöngédség, amely már-már az esendőséggel rokon. Ezt az esendőséget aztán gyors beszédjével, határozott véleményével, elfogulatlan viselkedésével megcáfolja.

(Apja gépészmérnök, édesanyja titkárnő — „valamikor régész szeretett volna lenni”. Testvére nincs, de van egy nyolcéves kanári madara...)

— . . . ötéves koromtól ornitológus akartam lenni, ide a gimnáziumba úgy jöttem, hogy nagyon fogom tanulni a biológiát, aztán kaptam két csodálatos szaktanárt, magyarból és történelemből, így történt, hogy a madarászás hobbi lett, a történelem-irodalom pedig életcél. Sokan vagyunk így, hogy a természettudományok iránti érdeklődésünket egyszer csak fölülmúlta a humán tárgyak iránti vonzalom.

(A két csodálatos tanár: Dénes István és Jakab György.)

— Ebben az iskolában több olyan pedagógus van, akire hagyomány felnézni, mert olyan plusz van bennük, műveltségben, emberi tartásban. Vasbányai Ferenc, Kis B. Zsolt, Kovács Gábor, Lukácsi Huba . . . Nagyon fontos, hogy ezek az emberek itt vannak, nemcsak azért, mert szaktárgyaikat magas fokon tanítják, hanem azért is, mert belőlük érdeklődés és vonzás árad felénk. Sok olyan tanárunk van, aki előtt az ember nem akar lebögni, hanem arra törekszik, hogy becsülete legyen.

2

— *Ilyenformán érez itt minden gyerek?*

— Körülbelül száz gyereket ismerek közelebbről az iskolánkból. Közülük sokan gondolkodnak így, s a tanárok magtartása, személyisége felébreszti bennük az érzést; hozzájuk hasonlóvá kellene lenni. Inkább a fiúk azok, akik a konkrét napi dolgokon túl észreveszik, hogy mi ezekben az emberekben a klassz, bár éppen a fiúk tesznek kevesebbet, hogy megfeleljenek az elvárásoknak. Úgy hiszem a jóskás diákoknak a fele gondolkodik olyanformán, ahogyan én.

— *Nem nézik ezt stréberségnek a kevésbé igyekvők?*

— Lehet, hogy csak a mi osztályunkban, a negyedik E-ben van így, de mostanában nem sikk leszólni azokat a társainkat, akiknek tetszik egy-egy tanár kiállása, magatartása, egyáltalán nem szégyen, ha valaki a nevelői példa hatása alá kerül.

— *Nyilván a jó tanuló beszél így . . .*

— Nem vagyok túlságosan jó tanuló. Mióta a Jóskába járok, az átlagom 4,3 körül van és a reál tárgyak vitték mindig lefelé. Magyar—történelem szakos tanár akarok lenni, a bölcsészkarra jelentkezem. A lehetséges hatvanból, ötvenkét pontot viszek magammal, egy szuper felvételiben van a reményem.

— *Hogyan vélekednek Jakab Györgyről a tanítványai?*

— Ő az, akin szinte azonnal észrevettük, hogy a hagyományostól merőben eltérő szellemben próbál tanítani. Mindig önálló véleményt, kétkedő figyelmet, visszajelzést vár tőlünk. A kölcsönösséget nagyon fontosnak tartja. Bár lehet, hogy mostanában a hite megrendült. . .

— *Miért rendült volna meg?*

— Éppen a mi osztályunk miatt. Sokan az ilyenfajta tanár—diák viszonyt és benne a szabadságot kibúvónak tekintik a tanulás alól. Ezt ő rossz néven veszi, teljesen érthetően. Tízen, tizenketten vagyunk az osztályban, akik a módszerét pártoljuk. Van három, négy racionálisan gondolkodó fiú, aki azt mondja: tanítani poroszos módon kell. Jakab tanár úr soha sem tartott vérgőzös órákat. Összefüggések meglátására tanít bennünket. Heti egy feleltető óra van, két, három héttel előre lehet kérni, hogy valaki a felelők közé bekerüljön. Liberálisan tanít, de nem elvtelenül. Nem tankönyv-szöveget ad le, folyamatokat világít meg.

3

— *Mennyire köti le a IV e tanulóit az iskola?*

— Életünk nagy részét ez tölti ki. Gondolom úgy nyolcvan százalékát jelenti a napjainknak. Tudjuk, hogy sok minden múlik azon, mi történik itt velünk. Mindez talán elkövetkező életünk meghatározója.

— *Milyen értelemben?*

— Az én osztályom legalábbis úgy megy el innen, hogy erkölcsi tőkét is visz magával. Van elképzelésünk arról, hogyan válasszunk párt, hogy neveljük a gyermekeinket, meddig szállíthatja le az ember az igényeit, miképpen őrizheti meg az elveit. Anyuék is így neveltek valahogy, de ezt az iskola sokkal kézzelfoghatóbbá tette.

— *Ezek az elvek és igények hogyan mérhetők a mindennapokhoz?*

— Sokszor szóba jön Jakab tanár úr fakultációin, mi az, amivel szembe kerülhet az ember élete során. Szó van pénzről, hivatali alárendeltségről, előmenetelről, szakbarbárságról, szülő—gyermek kapcsolatról, a hajszáról, amelybe belevesznek az élet értékei; az érzelmek elsívárosodásáról. . .

— *Most itt ebben az életkorban mekkora szerepe van az érzelemnek*

— Lehet, hogy én sokkal nagyobb jelentőséget tulajdonítok neki, mint mások. Rengeteg az iskolánkban az olyan pár, aki hosszú ideje jár együtt. A fiúk is igényesebbek a környezetemben. Tartalomra törekszenek. Általánosabb és átfogóbb dolgokat igényelnek a szerelemben a szokványos kapcsolatnál. Akit én látok, az ilyen. Büszkeség az itt, ha egy fiún és egy lányon látszik, hogy van miről beszélniük.

— *Egy fiú miképpen válik kedvessé, rokonszenvessé?*

— Az én környezetemben roppant fontos, hogy esze legyen. Van pár bunkó fiú, aki érzelmi hiányait külsejével próbálja ellensúlyozni. A mi osztályunkban a lányok felnéznek a racionális gondolkodású fiúkra, akik jól meg tudják gondolni a dolgaikat. Még egy fontos: nagyon igényeljük, hogy egy fiú udvarias legyen.

— *Fontosabb ez a kedvességnél, az őszinteségnél?*

— Kedvesség, őszinteség, udvariasság együtt kell.

— *És a lányok közül. . .*

— Kik a nők? — kérdez vissza. — Nem annak van a legnagyobb esélye, aki a legdivatosabb, hanem annak, aki mindenkivel szót tud találni. Ez is nagyon fontos: utálatos dolognak tartjuk a pletykát. A szépség lényeges, de természetesség is kell hozzá és kedvesség. Nem az a siker, ha öten, hatan próbálnak valakinek udvarolni.

— *Egy napja hogyan telik el?*

— Mindig jókedvűen ébredek. Szeretek ide jönni. Sokan ezért hülyének néznek. Hatkor, fél hétkor kelek. Ez nem jellemző az osztálytársaimra, van aki háromnegyed nyolckor kel, aztán rohan. Délben otthon eszem, megmelegítem, amit anyu főz, utána megcsinálom az írásbelit, majd nekilátok a tanulásnak. Három-négy óra minimum. Szinte minden nap egyetemi előkészítő, vagy fakultáció, este nyolc, kilenc felé jár, amikor mindennel végzek. Utána olvasni szoktam. Szombaton végre olvasok annyit, amennyit akarok. Vasárnap a szüleimmel általában túrázni megyünk. A fiúm most katona, nem kell rá időt szánni. Elsős korom óta járunk együtt, magyar—történelem-szakos tanár lesz ő is . . .

— *Milyen könyveket olvas?*

— Nagyon szeretem Kafkát és Thomas Mannt, ő számomra a csúcs mostanában, úgy egy éve.

— *Van-e olyan ember akit irigyel?*

— Nincs. Akihez szeretnék hasonlítani olyan van: az osztályfőnökömhöz és Vasbányaihoz; amennyire egy lány egyénisége és természete ezt megengedi. Más vonatkozásban pedig szeretnék olyan lenni, mint anyukám.

— *Mi bántja? Mit tart rossznak?*

— Nagyon idegen, már kiskorom óta bánt, ha olyan embereket méltatnak, dicsérnek, akik nem méltók rá. Utálom, ha hazudnak nekem, vagy hülyének néznek. Ezt úgy értem, ha valaki olyan dolgokat próbál elhitetni velem, amiről ő is tudja, hogy nem igaz. . . Nagyon bánt minden hazugság.

Kristóf Attila